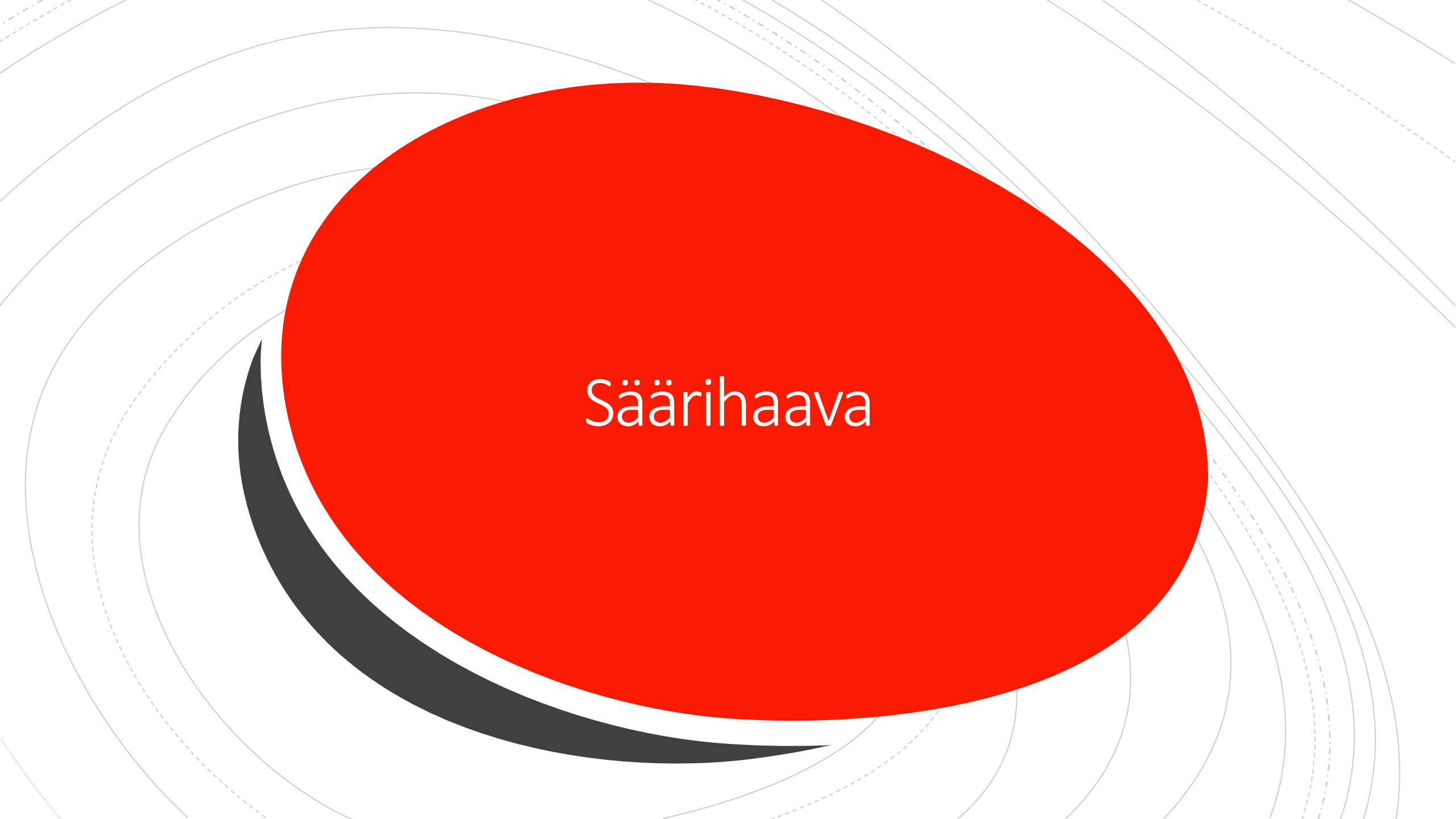

HAAVAN HOITOTYÖ

Krista Puustinen

SAHTO 2020

Säärihaava

Säärihaava

- Tavanomaisin kroonisen säärihaavan syy on verenkiertohäiriöt; laskimo- tai valtimoverenkierron vajaatoiminta tai molemmat
- Diabetes tai sidekudossairaudet voivat vaikuttaa alaraajahaavan syntyyn (yleensä taustalla usein verenkiertohäiriö)
- Krooninen haava → avoinna yli neljä viikkoa
- Haavan aiheuttajan selvittäminen

Säärihaavan hoito

- Haavan hoidon aloittaminen heti ja tehokkaasti
- Haavan aiheuttajan selvittäminen, kliininen tutkimus ja hoitosuunnitelma tekoon varataan aikaa
- Hoidon diagnostiikka ja hoidon määrittely on aina lääkärin vastuulla

Säärihaavan tyypit

- Valtimoverenkierron vajaukseen liittyy:
 - Leposärky
 - Katkokävely
 - Raajan sinerrys ja viileys
 - Lähete verisuonikirurgiseen arvioon
- Laskimon vajaatoiminta
 - Nilkan turvotus
 - Pinnallisia laskimolaajentumia
 - säären ihomuutokset; ihokarvojen puuttuminen tai säären ruskea väri
 - Turvotusten poistaminen
 - Hoitosukat ja -sidokset

Säärihaavan hoito

- Paikallishoito
 - Suotuinen kostea paranemisympäristö
 - Haavan puhdistus
 - Haavan suojaaminen
 - Nekroottisen kudoksen poisto (paitsi iskeemisen haavan kuivaa nekroosia ei kosketa)
 - Katteen poistaminen ensisijaisesti mekaanisesti
- Haavan paraneminen pitkittyy tai on kookas
 - 2-3 kuukautta pitkittynyt krooninen säärihaava → voidaan harkita (lääkäri) verisuonikirurgiaa
 - Ihonsiirto leikkaus
 - Liikunta
 - Tupakoinnin lopettaminen

Kompressiosidonta

Näin sidot vähäelastisen tukisiteen

1. Aloitetaan varpaiden alapuolelta edeten ulkoreunasta sisäänpäin.

2. Sitoessa venytetään sidosta hieman.

3. Sidoksella peitetään kantapää.

4. Jatka kantapään yläpuolelle nilkan ympäri. Lukitse kantapään yläreuna.

5. Palaa takaisin jalkaterään päin, lukitse kantapään etureuna.

6. Sidosta jatketaan takaisin kantapään yläpuolelta nilkkaan. On tärkeää, että kantapää on kokonaan peitossa.

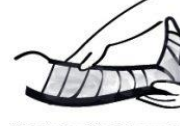
7. Vie sidos pohkeen muotoa myötäillen polvitalpeen alapuolelle, jätä polvitalpeen alle 1-2 cm tilaa.

8. Polven alapuolelta jatketaan alaspäin tarvittaessa, jos sidosta jää yli.

9. Toinen sidos aloitetaan nilkasta ulkoreunasta sisällepäin.

10. Jatketaan sitomista samalla tavalla polven alapuolelle asti. Kiinnitä sidos lopuksi teipillä.

KANS-426.3.19
AET/RY

Kanta-Hämeen keskussairaala
Johanna Kivimäki, fysioterapeutti

- Vähäelastisia tukisidoksia käytetään antamaan kohtalaisen voimakasta tukea alaraajojen turvotuksen hoitoon potilaille, jotka liikkuvat omatoimisesti ja joilla pohjelihaspumpun toiminta on aktiivista.
- Liikkuessa vähäelastinen tukisidos tukee pohjelihaspumpun toimintaa.
- Tukisidokset voivat olla paikoillaan useamman vuorokauden.
- Tarvikkeet:
 - 2-3 sidosrullaa, tarvittaessa kapeampaa (5-8 cm) ja leveämpää sidosta (10 -12 cm) sekä putkisukkaa ja/tai vanua ja teippiä.
- Tukisidoksen laitossa huomioitavaa
 - Tukisidosten käyttö aloitetaan lääkärin määräyksestä ja valtimoverenkierron riittävyys tulee aina arvioida ennen tukisidosten käytön aloittamista. ABI-arvoa $> 0,8$ pidetään turvallisena kompressiohoidon kannalta.
 - Tukisidoksen alle voi laittaa elastista putkisukkaa suojaamaan ihoa ja vanua pehmustamaan luu-ulokekohtia.
 - Vähäelastinen tukisidos sidotaan säären muodon mukaan anatomisesti.
 - Sidonta aloitetaan jalkaterästä varpaiden tyvestä kohti kantapäästä ja nilkkaa jatkaen ylöspäin säären muotoa mukaillen. Uusi sidontakerros aloitetaan nilkasta ylöspäin.
 - Tukisidosta venytetään tasaisesti molemmista reunoista, jolloin säären muoto ohjaa sidoskerroksen jyrkkyyttä eteenpäin.
 - Tukisidoksen päällä voi käyttää putkisukkaa, joka pitää sidoksia paremmin paikoillaan.

Diabeetikon
jalan haava

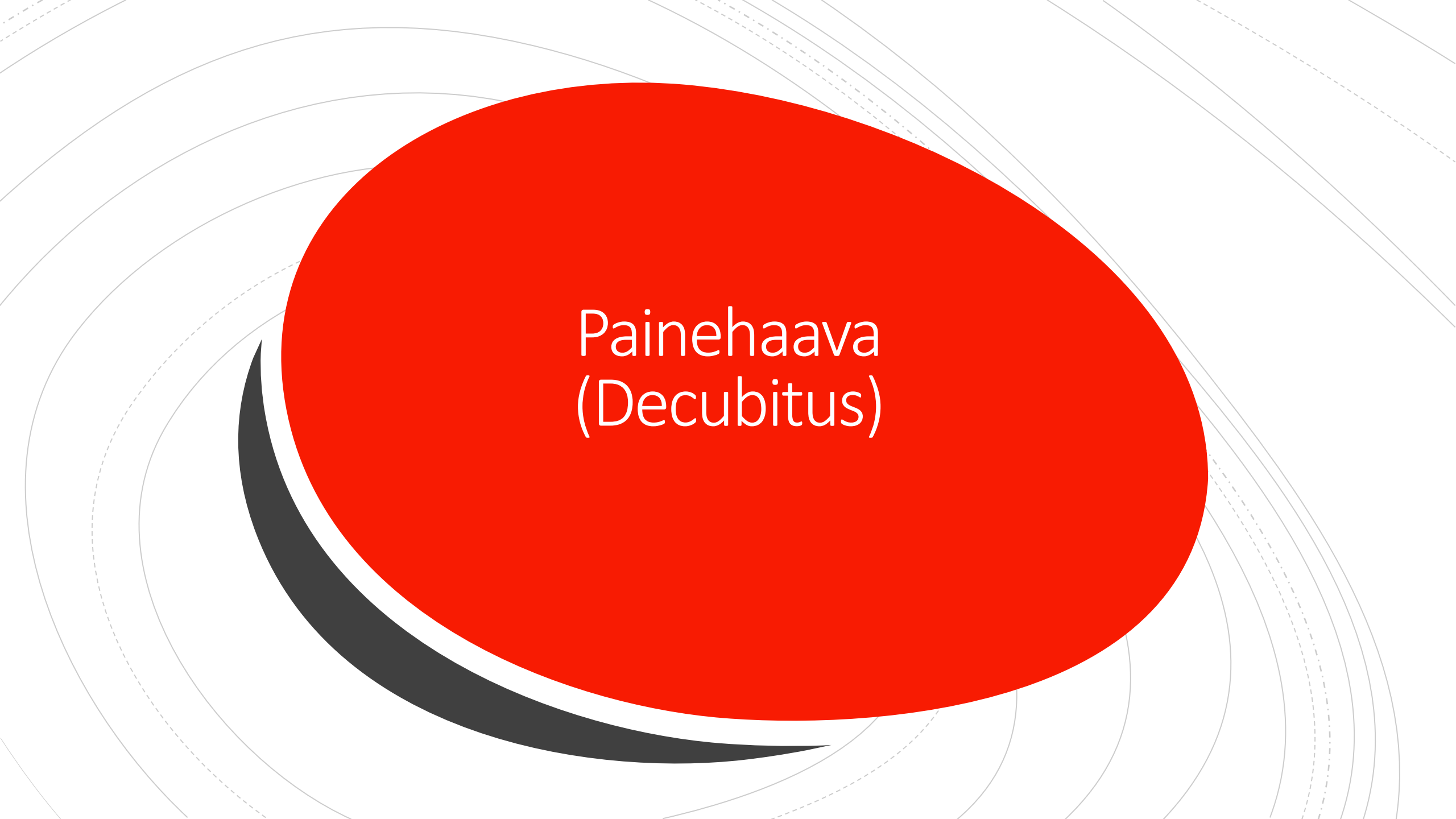

Diabeetikon jalan
haavan
parantuminen
(alipainehoito;
VAC-hoito)

Minkälainen
haava tässä on?

The background features a series of concentric circles in light gray, some solid and some dashed, creating a ripple effect. A large, solid red oval is positioned in the center-right of the frame. A dark gray, curved shape, resembling a thick comma or a stylized 'C', is located to the left of the red oval, partially overlapping its edge.

Painehaava
(Decubitus)

Painehaava

- Ihon tai sen alla olevan kudoksen vaurio
- Taustasyitä
 - Hankaus
 - Ihon venyminen
 - Paine
 - Tai kaikki yllämainitut yhdessä

Painehaavan synty

- Ihon ja luun välinen kudος joutuu puristukseen alustaa vasten
- Normaali verenkierto salpautuu
- Asennon vaihto auttaa verenkierron palautumiselle
- Kohonneen painehaavariskin asiakkailta suojamekanismi ei toimi
 - Veri ei kierrä, puristukseen jäävän kudosalueen kudostuho alkaa ja syntyy kudoksenkuolio, nekroosi
 - Parin tunnin kestävä paine vaikuttaa terveeseenkin kudokseen → huomioita esim. leikkauksissa

Painehaavan syntymisen riskitekijät

- Merkittävin riski on pitkäaikainen samassa asennossa oleminen
 - Pitkäaikainen vuodelepo (aivoinfarkti tai tajuttomuus)
 - Pyörätuolissa istuminen
- Muita riskitekijöitä
 - Lihavuus
 - Heikkoravitsemustila
 - Runsas laihtuminen
 - Nestehukka
 - Krooniset sairaudet
 - Heikentynyt ääreisverenkierto
 - Yli 70-vuoden ikä
 - Kuiva iho
 - Pidätyskyvyttömyys
 - Raajojen tahaton nykiminen
 - Ihon venyminen

Painehaavan ennaltaehkäisy

- Ennaltaehkäisy on hyvää hoitokäytäntöä
- Hyvän hoidon kriteerinä on pidetty painehaavojen syntymisen vähyyttä
- Paineen syntymisen ehkäisy
 - Poista paine
 - Arvioi ihon kunto
 - Arvioi ravitsemustilanne
 - Arvioi haavariski
 - Siirroissa kitkaa vähentävät apuvälineet
 - Ohjaus asennonvaihtoihin riittävän usein → suorita asennonvaihto usein
- Hygienia
- Normaalialia liikuntaa
- Hyvä ja monipuolinen ravitsemustila

Painehaavariski

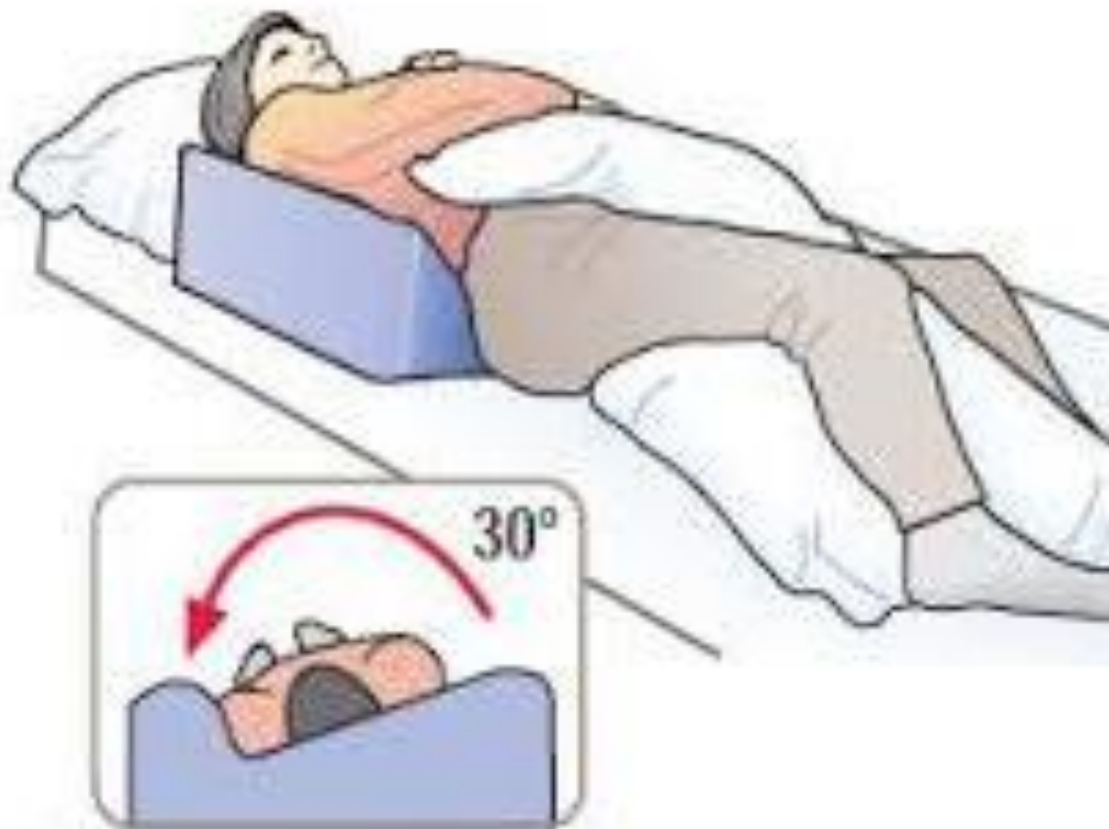
- Tarkoittaa tunnettujen riskiä suurentavien tekijöiden yhtäaikaista olemassaoloa
- Ammattitaitoinen hoitaja tuntee painehaavan syntyä vaikuttavat tekijät ja ryhtyy ehkäiseviin toimiin ajoissa
- Painehaavan syntymisen riskiä voidaan laskea
 - Nortonin asteikolla
 - Bradenin asteikolla
 - Waterlown asteikolla

Painehaavan apuvälineitä

- Decubitustyyny ja -patjat
- Lampaan talja

Painehaavauma potilaan asentohoito

- Asentohoidossa tärkeää, että asentoa vaihdetaan tarpeeksi usein
- Siirtotekniikka ei saa olla hankaava
- Pyörätuolissa istuvan on myös vaihdettava asentoa noin 15 minuutin välein

Painehaavan luokitus

I aste

Älä hiero
punoittavaa
aluetta.
Vähennä
punoittavan
alueen painetta.
Asentomuutokset.
Painetta tasaavat
apuvälineet.

II aste

I asteen ohjeiden lisäksi. Suojaa
huolella kosteudelta, hankaukselta ja
infektoitumiselta.

III aste

IV aste

Painehaavauma
voi näyttää myös
tältä

The background features a series of concentric circles in light gray, some solid and some dashed, creating a ripple effect. A large, solid red oval is positioned in the center-right of the frame. A dark gray, curved, brushstroke-like shape is located to the left of the red oval, partially overlapping it.

Tapaturmaisesti syntynyt
haavaa

Tapaturmaisesti syntynyt haava

**Alle 6 tuntia
vanhoja haavoja
sanotaan
tuoreiksi**

- Tapaturmaisesti syntyneen haavan syntytapa määrittää sen sulkumahdollisuudet
- Tarvitaan myös tietoa haavaontelon ulottuvuudesta ja rakenteesta sekä haavan tuoreudesta ja puhtaudesta
- Haava paranee parhaiten, jos se suljetaan ensimmäisten tuntien aikana vamman syntymisestä
- Tavallisimpia tapaturmaisesti syntyneitä haavoja ovat
 - Asfaltti-ihottuma
 - Viiltohaava
 - Puremahaava
 - Palovamma

Tapaturmaisesti syntyneen haavan hoito

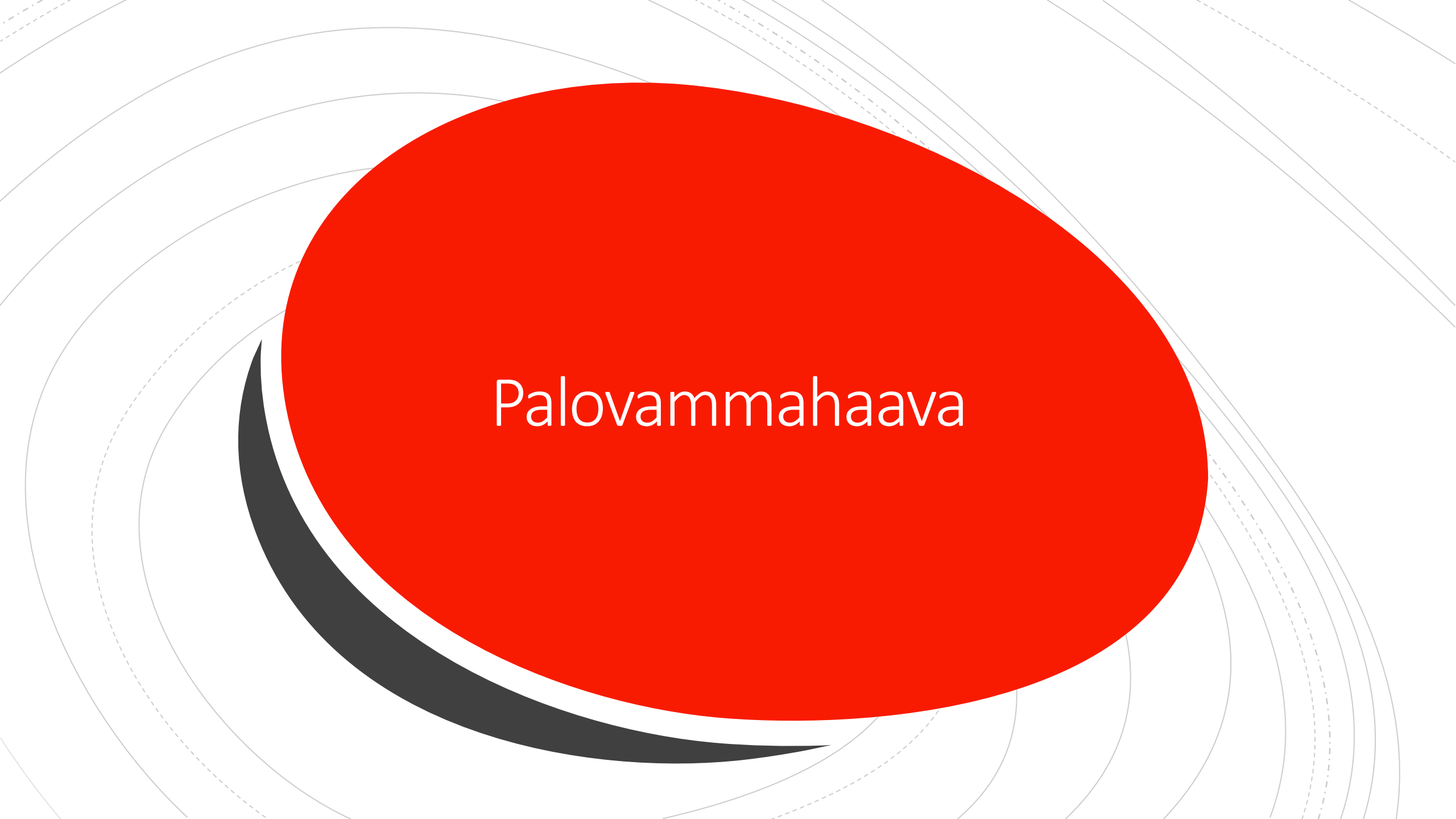
- **Huuhtelu haalealla vesijohtovedellä**
- **Haavan perusteellinen tutkiminen**
 - Mahdollisten vierasesineiden poisto
- **Avoin puhdas haava → tikit, liima**
- **Likainen ja repaleinen haava jätetään parantumaan avoimena**
 - Kirurginen revisio myös mahdollista jos haava ei parane muuten

Haavat lääkärin tutkittavaksi

- Silloin kun,
 - Haava täytyy ommella
 - Haava vuotaa jatkuvasti verta
 - Haava on likainen tai siinä on vierasainetta, kuten hiekkaa
 - Haava on infektoitunut
 - Haava on räjähdys- tai ampumavamma
 - Haava on vioittanut jännettä, hermoa tai isoa verisuonta
 - Haava-alueella on tuntopuutos tai toiminnallinen vajaus
 - Haava on kasvoissa, silmissä tai silmäluomessa
 - Haava on kasvojen tai käsien alueen palo- tai paleltumavamma
 - Haava on syntynyt mahdollisesti pahoinpitelyn seurauksena (erityisesti lapset)
 - Vammamekanismi tai haavan vakavuus ovat epäselviä
 - Asiakas on sairaalassa muiden vammojen vuoksi
 - Olet epävarma haavan paikallishoidon valinnasta

Haavan kiinnittäminen

- Iholiimaus
- Ompelu eli suturaatio

The background features a series of concentric circles in light gray, some solid and some dashed, creating a ripple effect. A large, solid red oval is positioned in the center-right of the frame. A dark gray, curved, brush-stroke-like shape is located to the left of the red oval, partially overlapping it.

Palovammahaava

Palovammahaava

- Palovamman seurauksena kapillaarisuonien läpäiseväisyys lisääntyy ja neste siirtyy sulovälitilaan → aiheuttaa turvotusta
- Turvotus lisääntyy 24 h ajan vammautumisesta
- Turvotus ja hiusverisuonia tukkivat valkosolut aiheuttavat palovamman syvenemisen
- Palovamman syvyyteen vaikuttavat sekä lämpötila että altistusaika
- Palovamma syvenee vielä muutamia vuorokausia syntymisen jälkeen
- Palovamman syvyys vaikuttaa keskeisesti sen hoitomuotoihin

Palovamman asteet

I aste

Ihon
pinnalliseen
osaan ulottuva

II aste

Rakkulat ja
kipu

III aste

Iho kova ja
tunnoton.
Vamma-
alue on
karstainen
ja harmaa,
musta

Palovammahaavan hoito

- Pitkäjänteistä työtä
- Vitaalielintoimintojen varmistaminen
- Perushoito
- Palovamman erityishoito
- Hyvinvoinnin uhkana on haavainfektio → kuollut kudos toimii bakteerien elatusaineena
- Palovamman aiheuttama jäytävä taustakipu ja haavanhoitoon liittyvä pistävä kipu → Hyvä kipulääkitys!
- Haavan päivittäinen hoito
- Laajan palovamman hoito
 - Hopeasulfadiatsiinivoide
 - Haavasidos → pitää palovamman kosteana, sopivan lämpimänä ja happamana
 - Proteiinin ja energian saannin varmistaminen → uudiskudoksen rakennusaineeksi
- Fysioterapia
- Arpikudos
- Ihonsiirteet

The background features a series of concentric circles in light gray, some solid and some dashed, creating a ripple effect. A large, solid red oval is positioned in the center-right of the frame. A dark gray, curved, brushstroke-like shape is located to the left of the red oval, partially overlapping it.

Infektioitunut haava

Infektioitunut haava

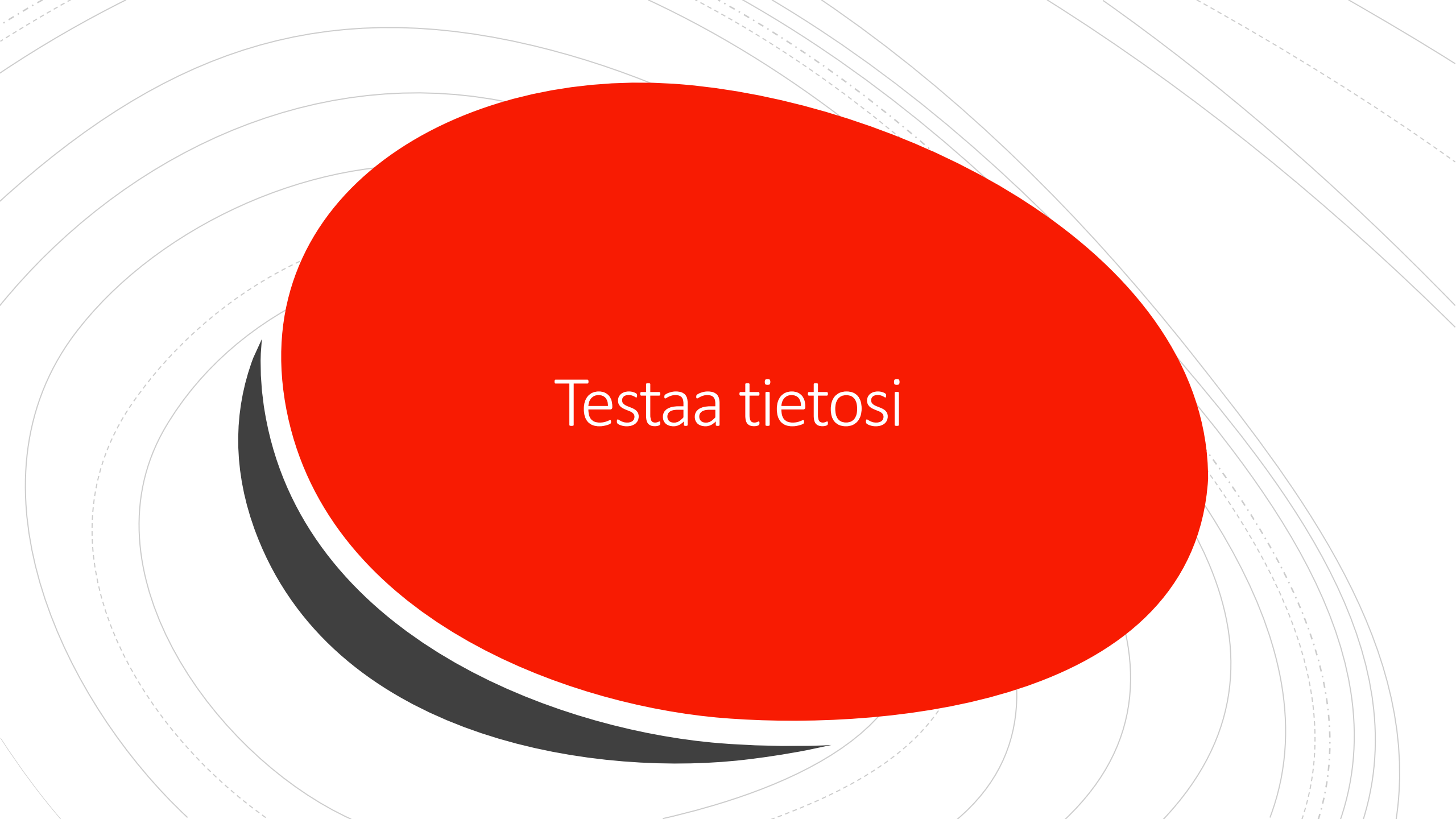
- Haavan normaaliin paranemiseen kuuluvn tulehdusvaiheen ja infektioituneen haavan oireet ovat samankaltaisia
- Normaalisti paranevassa haavassa oireet johtuvat haavaympäristön vilkkaasta aineenvaihdunnasta ja infektioituneessa haavassa bakteerien aineenvaihdunnasta
- Valtaosa haavoista ei infektoidu
- Suurissa palovammasoissa suurin infektioriski
- Infektioon liittyy usein paheneva jomotus sen jälkeen, kun haava on jo ollut välillä parempi
- Kohonnut CRP

Haavatulehduksen merkit

- Punoitus
- Turvotus
- Kuumoitus
- Kipu
- Toiminnallinen häiriö

Infektioitunut leikkaushaava

- Ompeleet poistetaan
- Otetaan bakteeriviljelynäyte
 - Puhdistetun haavan pohjalta
 - Resistenttibakteerien kolonasaatiota seurataan ottamalla näyte puhdistamattomasta haavapohjasta
- Haavaa ei suljeta
- Haavan suihkuttelu ja normaalihoito
- Antibiootit tarvittaessa
- MRSA vaatii kosketuseristyksen sairaalassa

The background features a series of concentric circles in light gray, some solid and some dashed, creating a ripple effect. A large, solid red oval is positioned in the center-right of the frame. A dark gray, curved shape, resembling a thick comma or a stylized 'C', is located to the left of the red oval, partially overlapping it.

Testaa tietosi